

afhængig af den, indenfor de Grænser, jeg før nævnte, som den danske og den norske; dèr er det kirkelige og borgerlige i den Grad vævet sammen, at det er umaadelig svært at adskille dem, og der er langt mere Frihed, Selvstændighed og Selvstyre indenfor andre Landes Kirker. Jeg har en Fornemmelse af, at aandeligt Frisind trives mere i andre Statskirker. Det giver noget at tænke paa, og derfor er jeg ikke saa ængstelig for organiserede Frikirker, hvad jeg allerede sagde overfor det ærede Medlem Hr. Povlsen i 1922. Og det maa forme sig ganske, som Frimenighederne eller Frikirken eller Frikirkerne selv ønsker det. De kan faa det, som de vil; i Lande med Trosfrihed er ingen pisket til at lade sig aandelig tyrannisere; enhver har Lov til at gaa sine egne Veje sammen med sine Meningsfæller.

Jeg kan ikke istemme dens Betragtning, der næsten er ved at gøre Torkild Skat Rørdam til Martyr. I Virkeligheden er Forskellen ikke stor, om han er Frimenighedspræst eller Valgmenighedspræst. Jeg havde ønsket, at han var blevet staaende indenfor Folkekirken. Jeg har talt om hans Uklarhed og Tvetydighed som Reformator, men jeg har ikke talt om hans Person, om den ved jeg intet ufordelagtigt; han er vist en meget dygtig Prædikant og en Mand, der flittigt tager ud til Menighedens Medlemmer, hvor han er meget afholdt. Men jeg tror ærligt talt, at Bevægelsen kommer ikke ret meget fra Medlemmer af Menigheden, der har følt Samvittighedsskrupler og vilde have følt sig beroligede ved dette Forbehold i Ritualet; jeg tror, at det er ham selv og hans Anfægtelser i rationalistisk Retning — som jo er fuldkommen lovlige —, der har gjort det. Men det er jo noget, som ikke behøvede at blive Midtpunkt i en kirkelig-politisk Kamp. I økonomisk Henseende er hans Stilling i Dag som for nogle Uger siden; der er ingen Forskel; han bliver Frimenighedspræst i Stedet for Valgmenighedspræst.

Og en Præst i Lemvig, der for øvrigt kirkeligt er ganske uenig med ham — en Præst, der staar paa den gamle Grundtvigske Dogmatik og den apostoliske Trosbekendelse — følger ham, fordi han er enig i Grundtvigs Kirkeforfatningspolitik og vil markere det. Fordi der ikke er Frihed, træder han ud; hans Stilling er ikke væsentlig forandret, og noget Martyrium synes jeg ikke, der kommer ud deraf.

Jeg kan tænke mig nu, at det kirkelige Udvalg, der forhaabentlig bliver nedsat, fordi der faktisk er principiel Tilslutning fra tre Sider, og fra den fjerde var Modstanden jo ikke saa afgjort — det ærede

Medlem Hr. Johan N. Laursen vil vente og se Tiden an, men principielt rejser han ikke nogen Modstand —, jeg kunde tænke mig, at det kirkepolitiske Udvalg, der nu forhaabentlig i en ikke alt for fjern Fremtid bliver nedsat, tog Ryslingsagen op til fornyet ganske rolig, saglig og stilsfærdig Overvejelse og søgte at finde en modus vivendi. Der er et halvt Aars Tid, — Menigheden kan forkorte Tiden, hvis den vil — til at faa Sagen fuldkommen paa det rene, til at forsøge, om der ikke ved dette kirkepolitiske Udvalgs Hjælp skulde kunne findes en modus vivendi, en foreløbig Ordning, indtil vi kan faa Spørgsmaalet fuldt løst.

Saa taler man om, at dette kirkepolitiske Udvalg, dets Arbejde og Frugten deraf vil ligge saa langt ude som 10—20 Aar, der tales om, at det nærmest er Skrambræt for den nuværende Regering o. s. v., som det ærede Medlem i Aftes sagde. Jeg protesterer derimod, jeg kan ikke se, hvorfor det skulde vare saa lang Tid — ja, der er fremsat den Formening, at Kirkens Adskillelse fra Staten kun kan ske gennem en Grundlovsændring; hvis det var Tilfældet, kunde det tage noget længere Tid og vilde være noget vanskeligere.

Jeg har tidligere givet Udtryk for den Opfattelse — det ærede Medlem Hr. Povlsen kender den fra kirkepolitiske Debatter her i Tinget for flere Aar siden —, at jeg ikke mener, det kræver en Grundlovsforandring. Saa længe vi inden 1915 havde en Bestemmelse om, at de, der ikke tilhører Folkekirken, skal betale et lignende Bidrag til Skolevæsenet, var der en meget stor praktisk Vanskelighed, men den kom vi over ved Grundlovsændringen af 1915. Selve § 3, at den evangelisk-lutherske Kirke er den danske Folkekirke og som saadan understøttes af Staten, kan meget godt opretholdes, selv om vi naar til frikirkelige Tilstande. Jeg henviser her — jeg har tidligere gjort det — til et lille Skrift af en nu afdød Præst, Sekretær ved Københavns Kirkefond, Julius Friis-Hansen, hvor han efter min Mening udtømmende godtgør dette. § 73 forhindrer os paa ingen Maade. § 5, den Paragraf, som bestemmer, at Kongen, det eneste Menneske her i Landet, der ikke har Trosfrihed, skal høre til den evangelisk-lutherske Kirke, er heller ikke til Hinder. Jeg vil mene, at selv om der skulde være et saadant Rudiment tilbage i Grundloven, vil man benytte en naturlig Anledning til at faa dette Rudiment ud, det betyder ikke saa stort. Overhovedet ser jeg paa den Slags ikke dogmatisk, ikke doktrinært, ikke bogstavtroende.